

THE ANALYSE OF HAFLINGER BREEDING AN ITS CROSSBREEDS IN THE CZECH REPUBLIC

ANALÝZA CHOVU HAFLINGA A JEHO KŘÍŽENCŮ V ČR

Bihuncová I., Kostůková M., Černohorská H., Pišová M., Králová B., Oravcová I., Sobotková E.

Department of Animal Breeding, Faculty of Agronomy, Mendel University in Brno, Zemědělská 1/1665, 613 00 Brno, Czech Republic

E-mail: iveta-lorietta@centrum.cz

ABSTRACT

The main aim of our work was to separate the Haflinger breed from an overall database of all horses without breed classification. Another goal was to determine breeds are mostly coupled with Haflinger horses and what type of horses is produced by such coupling. There is a total of unclassified 22 260 horses (as per Ustředni Evidence Koni – UEK database). A total of 864 individuals were evaluated. We managed to separate the parenting individuals by breed, a total count of interbreeding, and evaluation of Haflinger – type horses count growth. The largest group of horses is descendants of a stallion without breed classification – 514. The second largest group contains descendants of Haflinger mare – 273, and the third place is occupied by descendants of Haflinger-type mare – 184. There are also offspring of crossbreeding Haflingers with various other breeds; 58.9% of those Haflinger type, 0.4% cold blooded type, 6.7% pony type, 5.7% warm blooded type, 0.5% Hucul horse type and 27.5% of unmarked horses. These results show that the total count of Haflinger type horses is rising every year. Also, there are cases of unclassified horses being transferred to Haflinger studbook; this is only allowable if such horse fulfills the studbook order criteria. Also such horse must be a thoroughbred offspring of Haflinger horses.

Key words: The haflinger, breed, breeding, crossbreed

Acknowledgments: This project was made with support of Internal Grant Agency of The Faculty of Agronomy Mendel University, IGA TP O1/2012

ÚVOD

S chovem haflinga se začalo v jižním Tyrolsku (Dušek, 2007; Kapitzke, 2008). Menší tyrolské klisny byly kříženy s arabskými polokrevnými hřebci rodu El-Bedavi a Dahoman, kdy příbuzenskou plemenitbou a úpravou životních podmínek za důsledného výběru bylo ucelené stádo a tak dalo vznik novému plemeni (Bílek, 1955).

Největší vliv na vznik plemene měl hřelec El Bedavi, který byl dovezen z Arábie v 19. století rakouskou hipologickou společností. Čtyři z krevních linií tohoto plemene se odvozují od synů, vnuků a pravníků polokrevníka El Bedavi XXII, který pocházel z Rakousko-uherského hřebčína v Radovci. Pátá linie je po 40 Willym pravnik, potomek po 249 Folie, syn El Bedavi XXII (Edwards, 1998; Kapitzke, 2008).

Hafling je velice všestranný kůň, využívaný pro agroturistiku. Je vhodný jak pro děti, tak pro dospělé. Využití nalézá i v zemědělství, ale během posledních let je chov zaměřen spíše ke sportovním účelům. Toto plemeno je středně velké, ušlechtilé, harmonické s korektním fundamentem, s velmi dobrým charakterem a přiměřeným temperamentem a s dobrou mechanikou pohybu. Plemenná kniha haflinga je uzavřená a není povolené používat v plemenitbě jiná plemena (Hermens, 1999; Dušek, 2007; Kapitzke, 2008).

Čistokrevná plemenitba je připravení klisen a plemníků stejného plemene. Cílem je homogenizovat plemeno a dosáhnout dědičného ustálení a požadovat, aby rodiče požadované vlastnosti předávali svému potomstvu. Čistokrevná plemenitba je používána u plemen koní s uzavřenou plemennou knihou. Meziplemenné křížení je páření dvou jedinců rozdílných plemen (Misař a Jiskrová, 2008).

Od roku 1995 početní stavy koní každým rokem stále stoupají v tomto roce bylo evidováno 18.039 kusů. O 17 let později, tedy k 31.7.2012 již Ústřední evidence koní ve Slatiňanech eviduje 77.362 koní. Nejpočetnější plemeno koní v ČR je český teplokrevník. Druhou nejpočetnější skupinou zauímají koně bez plemenné příslušnosti se 22.260 jedinci. V typu haflinga je to 864 koní. Chovatelé nerespektují řady plemenných knih, jejich přístup je nedbalý a následně se stává, že i koně s oboustranným původem se zbytečně zařazují do skupiny koní bez plemenné příslušnosti.

MATERIÁL A METODIKA

Ústřední evidence koní ve Slatiňanech nám zprostředkovala databázi evidovaných koní, kteří nepatří do žádné plemenné knihy. Tato skupina koní je běžně označována jako koně bez plemenné příslušnosti a mezi inspektory chovu koní, pracující v Equiservis konzultent s.r.o. je označována

číslem „99“. Koně bez plemenné příslušnosti patří jednoznačně do druhé nejpočetnější skupiny evidovaných koní se 22.260 jedinci.

V práci jsme se zaměřili na konkrétnější typ, kterým jsou koně bez plemenné příslušnosti v typu haflinga. Z celkové databáze jsme získali 864 koní tohoto typu. Zpracovávali jsme počty připuštění konkrétních plemen, sledovali jsme nárůst dané skupiny k určitému období, vznik potomků a zařazení do typu. V lednu 2012 Ústřední evidence koní zaznamenala 580 klisen zařazených v plemenné knize haflinga, 35 plemenných hřebců a 972 valachů, mladých koní, starších klisen a hřebců nezapsaných v plemenné knize.

VÝSLEDKY A DISKUZE

Šlechtitelský program haflinga vyžaduje čistokrevnou plemenitbu. Mohou se připuštět pouze licentovaní hřebci na klisny zapsané v plemenné knize. Plemené knihy se člení na: plemenná kniha hřebců, hlavní plemenná kniha klisen, plemenná kniha klisen a pomocná plemenná kniha klisen. Klisny v pomocné plemenné knize budou využívány v chovu do konce přechodného období do 31.12.2016.

Použití jiných plemen není povoleno. Plemenná kniha je uzavřená. U plemenných koní se hodnotí plemenný typ a pohlavní výraz, exteriér a zdravotní stav. Hodnocení koní se provádí před zápisem do PK, hodnocení se provádí na svodech a chovatelských výstavách jak uvádí svaz chovatelů haflinga.

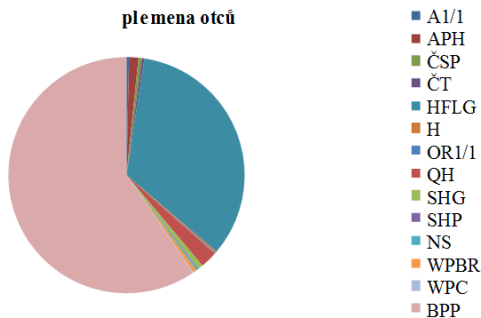
Plemena otců

V tabulce 1 jsou uvedeni hřebci příslušného plemene, kteří zplodili potomka v typu haflinga, potomci nejsou zapsáni v PK. Největší počet hřebců je ve skupině koní bez plemenné příslušnosti, to jsou hřebci, kteří nejsou oprávněni připouštět žádné klisny, jsou bez licence. Druhou nejpočetnější skupinou jsou hřebci plemene hafling. Třetím plemenem je quarter horse s 20 potomky a dale appaloosa s 11 potomky. Westernová plemena v posledních letech stoupají na oblibě pro jejich charakter a westernový styl ježdění. Ostatní plemena mají počet připuštění nižší. Je potřeba položit si otázku. Proč počet koní bez plemenné příslušnosti tolik narůstají? Je to již 28,5% celkové populace chovaných koní v ČR. Kříženci různých plemen nejsou uplatnitelní dale v chovu. V ČR konzumace koňského masa je velice nízká 0,4kg na obyvatele. Tak jaké uplatnění mají? Stejně jako stoupá každým rokem počet koní, tak stoupá zájem o rekreační ježdění. Člověk touží po návratu do přírody, po klidu a tichu. Agroturistické stáje tak nabývají uplatnění. Kříženci koní jsou podstatně levnější než-li koně s původem. Proto velká skupina rekreačních jezdců si vybere právě tyto koně. Křížením plemen přesto dopředu nebudeme vědět jaké vlastnosti budou u potomka převládat.

Tab. 1 Zastoupení plemenných hřebců figurujících u nepřívodových potomků

Plemeno hřebce	Počet ks
A1/1	3
APH	11
ČSP	4
ČT	3
HFLG	292
H	2
OR1/1	1
QH	20
SHG	6
SHP	1
NS	2
WPBR	4
WPC	1
BPP	514

Graf 1. Přehled plemenných hřebců vyskytujících se u potomstva BPP

Plemena matek

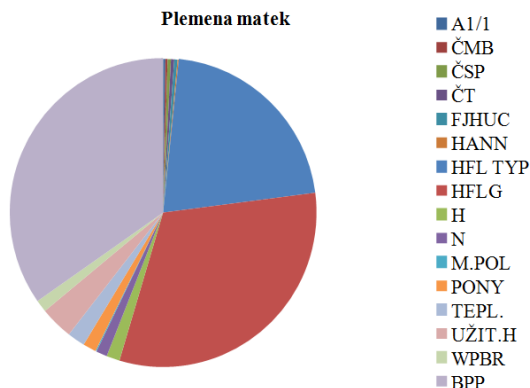
Koně BPP pochází nejvíce z matek ze skupiny samotné BPP celkem se 300 jedinci. Dále neméně početnou skupinou jsou plemenné klisny haflinga s 273 jedinci. Třetí významnou skupinou jsou matky pouze v typu haflinga s 184 potomky. Méně početné skupiny matek jsou jak uvádí tab. 2 dříve uznávané plemeno užitkový hucul, teplokrevný typ klisen, typ pony, hucul a WPBR. Investice do hříbat je ze strany matek obrovská, březost klisen trvá 333dní, dále období laktace je zpravidla 6 měsíců. Na tento problém s chovem koní bez plemenné příslušnosti se musíme dívat z chovatelské stránky jako neekonomický a ztrátový přínos pro chov koní v ČR. Na Slovensku je situace obdobná, ve chvíli kdy chovatelé v sousední zemi ztratili příspěvky na hříbata

čistokrevného chovu, tak chov na Slovensku má též na druhém místě v populaci koní právě „křížence“.

Tab. 2 Plemena matek figurující u nepůvodových potomků

Plemeno matek	Počet ks
A1/1	2
ČMB	2
ČSP	3
ČT	3
FJHUC	3
HANN	1
HFL TYP	184
HFLG	273
H	12
N	10
M.POL	1
PONY	12
TEPL.	16
UŽIT.H	30
WPBR	11
BPP	300

Graf 2. Přehled chovných klisen vyskytujících se u potomstva BPP

V tabulce 3 je přehled nejčastějšího páření plemen, nejvíce potomků vzniklo pářením hřebců BPP a klisen BPP 274 potomků, dále páření těchto hřebců s klisnami plemene hafling dalo 163 jedinců, plemenní hřebci s klisnami v typu haflinga dali 94 potomků, a plemenní hřebci s chovnými klisnami zplodili 77 jedinců. Dále mezi nejpočetnější páření je v rámci hřebců BPP a klisen v typu haflinga s 64 potomky. Lze si položit dvě otázky: Chtějí chovatelé experimentovat nebo je poptávka po bez původových koní tak velká díky jejich nízké pořizovací ceně? Nebo chovatelé z nedbalosti připouští své klisny hřebci bez licence?

Tab. 3 Přehled páření plemen a počet vzniklých potomků

MENDELNET 2012

Plemeno otce	Ks	Plemeno/typ matky	Ks
A1/1	3	Hfl typ	2
		HFLG	1
APH	11	Hfl. typ	7
		HFLH	4
ČSP	4	Hfl. typ	1
		HFLG	3
HFLG	281	BPP	16
		A1/1	2
		ČMB	2
		ČSP	3
		ČT	3
		FJHUC	3
		HANN	1
		Hfl. TYP	94
		HFLG	77
		HUC	10
		ChD.TYP	8
		MPOL	1
		N	2
		PONY	11
		TEPL.TYP	14
		UŽIT.H	24
		WPBR	10
ČT	3	HAFL.TYP	1
		HFLG	2
H	2	HFL.TYP	1
		HFLG	1
N	1	HFLG	1
OR1/1	1	HFL.TYP	1
QH	20	HFL.TYP	9
		HFLG	11
SHAG	6	HFLG	6
SHP	1	HFLG	1
NS	1	HFL.TYP	1
WPBR	4	HFL.TYP	1
		HFLG	3
WPC	1	HFL.TYP	1
BPP	511	BPP	274
		HFL.TYP	64
		HFLG	163
		H	1
		TEPL.TYP	2
		UŽIT.H	6
		WPBR	1

V tabulce 4 je znázorněno procentuální zastoupení pohlaví, nejvíce je klisen 54%, valachů 26% a 20% populace je hřebců.

Tab. 4 Počet koní daného pohlaví

Hřebci	172
Klisy	467
Valaši	225

V tab. 5 se nachází vyhodnocení typu potomků vzniklém křížením hafliga s jinými plemeny I koňmi BPP. Nejpočetnější skupinou jsou koně v typu hafliga s 58,9% a koně bez označení 27,5% u kterých neznáme typ.

Tab. 5 typy koní vzniklé zkřížením hafliga

Bez označení	27,5%
Hfl.typ	58,9%
Chld.	0,4%
Pony	6,7%
Tepl	5,7%
Užit h	0,5%

Ročně přibývá počet připuštěných klisen, ale stejně tak počet narozených hříbat v typu hafliga, tato hříbata jsou zapsána jako koně BPP. Poslední sloupec v tabulce znázorňuje počet hříbat s oboustranným původem rodičů, ale nejsou zapsáni z určitých důvodů. Tato skupina také ročně přibývá.

Tab. 6 Přehled počtu připuštěných a narozených hříbat HF i hříbat BPP v typu hafliga

Rok	Počet připuštěných klisen	Počet narozených hříbat	Počet narozených hříbat v typu hfl	Počet narozených hříbat BPP s rodiči HF
2007	254	140	11	3
2008	250	140	23	9
2009	265	156	23	11
2010	271	129	32	17

Tabulka 6 ukazuje v posledních letech střídavý nárůst koní v typu hafliga, pro letošní rok 2012 lze usoudit nárůst hříbat v typu hafliga přes 60 jedinců. Data v tab.6 jsou poskytnuty ze statistiky na internetových stránkách svazu chovatelů hafliga.

Tab. 7 Počet narozených koní BPP křížených haflingem

Rok narození	Počet koní
1982 – 1990	8
1991 – 1995	46
1996 – 2000	146
2001	45
2002	72
2003	63
2004	68
2005	70
2006	67
2007	43
2008	61
2009	48
2010	66
2011	49

ZÁVĚR

Koně bez plemenné příslušnosti v typu haflinga ročně narůstají a ubývají tříleté a čtyřleté klisny zapsané do plemenné knihy. Klisny, které nebudou zapsány do plemenné knihy budou plodit opět koně bez plemenné příslušnosti v typu haflinga. Chov haflingů v České republice se dle našeho názoru na jedné straně velice zkvalitňuje, chov haflinga již směřuje ke sportovnímu využití. Na druhé straně však přibývá počet koní BPP v typu haflinga, což je nežádoucí.

Seznam použitých zkratk

A1/1 – anglický plnokrevník

APH – appaloosa

BPP – koně bez plemenné příslušnosti

ČSMB – českomoravský belgik

ČSP – český sportovní pony

ČT - český teplokrevník

HF, HFLG – hafling

H - hucul

Half. typ – kůň v typu haflinga

HANN – hanoverský kůň

M. Pol. – malopolský kůň

FJHUC – fjord s huculem (dříve plemeno)

OR 1/1 – arabský plnokrevník

SHP – Shetland pony

Tepl. Teplokrevník

Užit. H – užitkový hucul

NS – norik slezký

N – norik

QH – quarter horse

WPBR – welsh part-bred

WPC – welsh pony cob

LITERATURA

Bílek, F., 1955: *Plemena domácího koně*, s.11 - 211. In: Bílek, F., Ambrož, L., Blažek, K., Hartman, K., Keil, H., Král, E., Koubek, E., Lerche, F., Michal, V., Munk, Z., Müller, V., Pernička, J., Píša, A., Procházka, V., Příbyl, E., Richter, L., Řecka, J., Sejkova, J., Steinitz, J., *Speciální zootechnika*. 2. díl, chov koní. Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 849 s.

Dušek, J. Misař, D., Müller, Z., Navrátil, N., Rajman, J., Tlušťhoř, V., a Žlumov, P., (2007): *Chov koní*. 2. vydání. Brázda, Praha, 404 s. ISBN 80-209-0352-6.

Edwards, E. H., (1998): *Obrázková encyklopedie koní*. 2. vydání. Cesty, Praha, 400 s. ISBN 80-7181-192-0.

Hermesen, J., (1999): *Encyklopedie koní*. Rebo Productions, Čestlice, 312 s. ISBN 80-85815-86-9.

Kapitzke, G. (2008): *Kůň od A do Z*. Brázda, Praha, 411 s. ISBN 978-80-209-0363-1.

Misař, D. a Jiskrová, I., (2008): *Chov a šlechtění koní*. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Brno, 170 s. ISBN 978-80-7157-510-8.

Internetové zdroje

Svaz chovatelů haflinga. Databáze online [cit 2012-09-09] dostupné na <http://www.haflingove.cz/chov/statistiky.html>